

KORINEK LÁSZLÓ

Hogyan ismerjük fel leveleink illetéktelen felnyitását?

Traszológiai adalékok a levéllenőrzés felismerésére

A szerzőnek iratai selejtezésekor akadt most a kezébe ez a „kriminalisztikai” témájú írása, amelyet 1980-ban, az első bécsi kutatói ösztöndíja során írt, és ez az egyetlen írás, amelyet az akkori Belügyi Szemlének „nem állt módjában közölni”.

Az alábbi sorok szerzője néhány hónapot töltött egy kapitalista országban tapasztalatcserén, és most közreadja a postája rendszeres figyelésekor összegyűlt észrevételeit.

A vizsgálati periódus alatt (másfél hónap) tizennyolc levelet volt módomban megvizsgálni, amelyek részben Magyarországról, részben egyéb külföldi országokból érkeztek. A leveleken tapasztalt elváltozások egyre inkább beigazolták azt a gyanút, hogy a feladó és a címzett közé illetéktelen személy kapcsolódik be, feltehetően a levél tartalmi felülvizsgálata céljából.

Az első szembetűnő jegy, hogy a tizennyolc levélből tizenegy a megszokott formától eltérően homorú volt, mégpedig olyan formában, mintha egy domború tárgyon a hátoldalával ráfektetve végigvasalták volna valamennyit.

A következő elváltozás, hogy a gyengébb minőségű (fatartalmú, papíryanagú) borítékokon a hátoldal tapintása lényegesen eltért a címoldalétól.

A harmadik szokatlan jelenség, hogy mind a tizenegy levél olyan jegyet viselt magán, mintha (kizárólag a hátoldalát) víz vagy víztartalmú anyag, például gőz érte volna. Ez a következő elváltozásból volt kiolvasható: könnyen elvégezhető kísérlet, ha egy papírdarabnak csak egy részét nedvesítjük meg a leggondosabb (préselés, vasalás) szárítás mellett is megőriz bizonyos nyomokat a vízbehatásról, mert ahol víz érte a papírt ott annak rostjai fellazulnak, anyaga főleg sík irányú tágulást végez. Szárítás során a rostok összehúzódhatnak, de mindenképpen a szárazon maradt felülethez képest valamiféle alakváltozást szenvednek, ami a szárítással fixálódik. Mindezt jól felismerhetjük, ha megkeressük a száraz és a nedves terület határát.

A negyedik árulkodó nyom is a víz- vagy gőzbehatásra engedett következtetni, nevezetesen egyes borítékok vízzel könnyen kioldható festéktartalmú vékony papírbéléssel voltak ellátva, amelyek vízzel érintkezve megfogták a

velük érintkező egyéb papírányagot és jól kivehetően szemléltették a víz- (esetleg gőz-) behatás határait.

Ezzel teljesen rokon elváltozás volt kimutatható a tintával írt – bélés nélküli – borítékok esetében is, amikor a borítékon átszivárgó víz (gőz) oldotta a már száraz tintát, és a tintaoldódás a szivárgás határáig vizuálisan felismerhetővé vált.

A túlzottan vékony borítékú és tartalmú levelek esetén előfordult, hogy a gőzölés a gyengén felragasztott bélyegeket is leoldotta eredeti helyükről. Ezek nem gondos visszaragasztását fel lehetett ismerni a bélyegzési vonalak összeillesztési vizsgálatánál.

Egyes leveleken az ismételt leragasztás félreismerhetetlen nyomai voltak megfigyelhetők. Egy részükön (feltehetően pótlólag felvitt) ragasztóanyag főlegesen része a két papír találkozásánál halvány csíkként tisztán kivehető volt. Míg valamennyi levél kivétel nélkül tökéletesen le volt ragasztva, márpedig mind az első, mind pedig a második jegy a közismerten rosszul ragadó magyar borítékok ismeretében szokatlan jelenség.

A ragasztóanyag indokolatlan jelenlétét igazolta egy tovább tünet is, mégpedig az, hogy volt olyan küldemény, amelyben egy borítékban két levél is volt található, amelyeknek közepük egy kb. egy centiméteres területen össze volt ragadva, holott a feladó (rákérdezésre) nem emlékezett, hogy ilyen műveletet végzett volna rajtuk.

Hasonlóképpen az ismételt leragasztást feltételezi, hogy bár gyakran előfordul, hogy a levél a boríték természetes ragasztójához hozzáragad, de ha ez a szokásos ragasztófelülettől meglehetősen távol (kb. másfél-két centiméterre) történik, legalábbis gyanús körülmény.

Mindezek a nyomok a következő eszközök közrehatását valószínűsítik. A boríték eredeti ragasztását egy nedves felületen, valószínűleg egy alulról gőzölt sűrű szövésű szitán vagy egyéb textílián feloldhatták, és az ellenőrzés után a ragasztási felületeket felújítva visszaragasztották. Ezt követően egy – talán henger alakú – bizonyára meleg tárgyon „mángorolták”, ami feltehetően a nedves borítékot egyúttal meg is szárította.

A következőképp lehet tehát csoportosítani a visszamaradt elváltozásokat:

1. alaki deformáció;
2. az enyvezés feloldásának;
3. és az ismételt visszaragasztásának a nyomai.

A meglehetősen könnyen felismerhető tüneteket tehát a boríték kézbevételekor ellenőrizhetjük, és megállapíthatjuk, kell-e számolnunk illetéktelen fel-

nyitással, és megfelelően megválasztott módon figyelmeztethetjük a feladókat a jelenségre.

Amennyiben magunk kívánjuk ezt a levélbontási technikát megnehezíteni, tanácsos a boríték hátoldalára tintával valamit (például a feladót) felírni*, vagy a szokásos enyves ragasztást műanyag alapanyagú ragasztóval helyettesíteni.

Bár lehet, hogy a kis számú előfordulás (három eset) nem alkalmas megszemenő következtetések levonására, de az „expressz” érkezett leveleken az előbbi elváltozások nem voltak tapasztalhatók.

* Bár ilyenkor kétségkívül kitesszük magunkat annak a veszélynek, hogy a nyilvánvaló nyomokat hagyó bontási kísérlet után az ellenőrző szerv az árulkodó levelet egyszerűen nem engedi tovább.